

II. TEXTY NENORMALIZOVANÉ

1. TEXTY HLAHOLSKÉ V CYRILSKÉ TRANSKRIPCI

Kodex Zografský (Ed. V. Jagić: *Zografskoe Evangelie. Quattuor Evangeliorum Codex glagoliticus, olim Zographensis, nunc Petropolitanus*. Berolini 1879); Lukáš XV, 11-32

11 . чѣкъ етеръ лиѣ дѣва сѣна . 12 . и рече мѣни сѣнъ ею оцю оче даждь ми . достоинъжъ часть .
лиѣньѣ . и раздѣли лма лиѣньѣ . 13 . и не по мнозѣхъ дѣнехъ . събѣравъ . все мѣни сѣнъ . отиде
на странѣ далече . и тоу расточи лиѣньѣ свое живѣти блѣдѣно . 14 . иждивѣшию же емоу въсѣ .
въстѣтъ гладь крѣпкъкъ на странѣ тои . и тѣ начатѣ лишити сѣ . 15 . и шѣдѣ прилѣпи сѣ
единомъ отѣ жителѣ тоиѣ странѣ . и посѣла и на села своѣ . пастѣ свини . 16 . и желадше
насытити сѣ . отѣ рожьць ѣже ѣдѣбахъ свиниѣ . и никѣтоже даше моу . 17 . въ сѣвѣ же
пришѣдѣ рече . коликѣу на мѣникѣ оца моего избѣвайтѣ хлѣби . азѣ же съде гладомъ гѣвлѣж .
18 . въставѣ идѣ къ оцю моемоу . и рекѣ емоу . ѡче съгрѣшихъ на нѣо и прѣдѣ товоѣж . 19 .
юже нѣсмѣ достоинъ . нарешти сѣ сѣнъ твои . сътвори мѣ . ѣко единого отѣ на мѣникѣ твоихъ .
20 . и въставѣ иде къ оцю своемоу . еште же емоу далече сѣштю . оузырѣ и оць его . и миль емоу
бѣи . и текѣ нападе на вѣнѣ его . и обловѣза . 21 . рече же емоу сѣнъ . оче . съгрѣшихъ на нѣо и
прѣдѣ товоѣж . юже нѣсмѣ достоинъ нарешти сѣ сѣнъ твои . сътвори мѣ . ѣко единого отѣ
на мѣникѣ твоихъ . 22 . рече же оць къ рабомъ своимъ . скоро изнесѣте одеждѣ прѣвѣж . и
облецѣте . и дадите прѣстѣнѣ на рѣкѣ его . и сапогы на нозѣ . 23 . и привѣдѣше тельць
оупитѣнѣ . заколѣте . и ѣдѣше да веселимѣ сѣ . 24 . ѣко сѣнъ мой съ . мрѣтѣвѣ бѣ и оживѣ .
изгѣвлѣ бѣ и обрѣте сѣ . и начашѣ веселити сѣ . 25 . бѣ же сѣнъ его старѣи на сѣлѣ . и ѣко
градѣ приближи сѣ къ домоу . и слыша пѣниѣ и ликѣ . 26 . и призѣвавѣ единого отѣ рабѣ .
въпрашадше . чѣто оубо си сѣтѣ . 27 . онѣ же рече емоу . братѣ твои приде и закѣла оць твои .
тельць оупитѣнѣ . ѣко съдрава и приятѣ . 28 . разгнѣва же сѣ . и не хотѣаше вѣнити . оць же
его шѣдѣ молѣаше . 29 . онѣ же отѣвѣштѣ рече оцю своемоу . се коликѣ лѣтѣ работѣж
тебѣ . и николиже заповѣди твоиѣ не прѣстѣпихъ . и мѣнѣ николиже не далѣ еси козылатѣ . да

II SKLOŇOVÁNÍ SUBSTANTIV A JMENNÝCH TVARŮ ADJEKTIV

(JMENNÁ DEKLINACE)

1) Skloňujte tato substantiva (v singuláru, plurálu i duálu):

Cvičení A

влѣкъ . врѣгъ . грѣхъ . цѣсарѣство . нго . владѣка . слоуга . оутѣха . домъ . врѣхъ .

Cvičení B

конѣ . отьць . срѣдѣце . цѣсарѣствине . цѣсарѣ . оучитель . овьца . рабѣи . сжди . голжѣ .
господѣ .

Cvičení C

любѣ . прѣстень . корень . дѣнь . рамо . писма . агна . жрѣва . свекрѣ . дѣшти .

2) Substantiva v závorkách dejte do náležitého pádu:

1 . сътвори своѣх храмнѣ на (пѣсъкъ) .. 2 . ста исоусъ при (врѣгъ) .. 3 . (грѣшьникъ)
грѣшьникомъ въ заимъ дѣжтъ .. 4 . вси (дроугъ) твои радоужтъ сѧ .. 5 . (врагъ) мои
живѣтъ .. 6 . приближи сѧ къ (врата) града ..

3) Přeložte staroslověnské věty. Vyhledejte všechna substantiva a určete jejich rod, číslo a pád a zařaďte je ke vzorům (podle kmenového principu):

Cvičení A

1 . даша воиномъ сърево мѣного .. 2 . припаде къ колѣнома исоусовома .. 3 . ли сътворите
дрѣво добро и плодъ его добръ . ли сътворите дрѣво зѣло и плодъ его зѣлъ . отъ плода бо
дрѣво познано вѣдетъ .. 4 . исоусъ видѣ чловѣкъ . слѣпъ отъ родѣства .. 6 . показа исоусъ
оученикомъ ржцѣ и ребра своѧ .. 7 . прѣломи хлѣбѣи и даша оученикомъ своимъ .. 8 . начатъ
мочити носѣ юго слъзми .. 9 . помажи главѣ своѣи и лице твоѣ оумѣи . 10 . не можете богоу

работати и мамонѣ .. 11 . и повелѣ павлоу съвѣзати рѣцѣ и носѣ .. 12 . раздѣлиша севѣ ризж
мож и о ризж мож меташа жрѣбни ..

Cvičení B

1 . вѣстани и вѣзьми ложе свое и иди въ домъ свои .. 2 . тогда гавитъ сѧ знаменнѣ .. 3 .
слѣньце вѣстѣ на заходѣ .. 4 . иже отъвержетъ сѧ мене прѣдъ чловѣкы . отъвергж сѧ него
и азъ прѣдъ отъцемъ .. 5 . растиславъ моравьскыи кѣназь съвѣтъ сътвори съ кѣнази ..
6 .. събержтъ пшеницж въ житѣницж .. 7 . глагола имъ мѣного притѣчани .. 8 . приде отъ
коньць земли .. 9 . и пристжпи къ нѣмоу ѳдина равъни .. 10 . поражж пастырга и разиджтъ
сѧ овьца стада .. 11 . господи . славж въздаж . възлагаж ржж свои на раба сего и
запрѣштаж тебѣ . трасавице .. 12 . сынъ его слѣпъ сѣдѣаше при пѣти .. 13 . вси людѣе
въздаша хвалж нѣмоу .. 14 . рѣци намъ коюж областыж се твориши ..

Cvičení C

1 . приджтъ дѣниѣ . въ нѣже не останетъ камень на камени съде .. 2 . бждете ненавидими
въсѣли ѣзтыкы имене моего ради .. 3 . тоже и павълъ глаголаше . како корень всемоу зълѣоу
есть съребролюбьствнѣ .. 4 . не вси сѧ дѣшти синова . се цѣсарѣ твои глдетъ . сѣдѣ на
жрѣватѣ .. 5 . вѣниде идеже вѣ отрочѣ лежа .. 6 . раздѣлатъ сѧ отъць на сынъ . и сынъ на
отъца . мати на дѣштеръ . и дѣшти на матеръ . свекрѣ на невѣстж свои . и невѣста на
свекрѣвь свои .. 7 . изиде сѣби сѣбатъ сѣмене своего .. 8 . приде чловѣкъ богатъ именьмъ
носифъ отъ ариматеѣ .. 9 . не оубоите сѧ оубивающтиихъ тѣло . а доуша не можштъ
оубити .. 10 . гарость ихъ по образѣ злиноу . како аспидъ глоухы затыкаѣ оуши свои . гаже
не оуслышитъ гласа овлаважштаго .. 11 . ни помѣтаите висерьъ вашихъ прѣдъ свиньгми да
не попержтъ ихъ ногами своими ..

4) Vyhledejte všechny u-kmenové tvary a určete, která substantiva jsou od původu u-kmeny:

1 . и се весь градъ изиде противъ исви .. 2 . въ тѣжде дѣнь ишѣдъ ис из домоу сѣдѣаше при
морѣ .. 3 . не по мѣногоу же пристжплѣше . стоѣштен рѣша петрови . въ истинж и тѣ отъ

нѣхъ еси .. 4 . не трѣвоужитъ съдравни врачевъ . нъ болаштеи . 5 . и се мѣжъ из народа
възъпи глаа оучителю моуж ти са . призври на сынъ мои . како єдиночадъ ми єсттъ . 6 . въ
мирѣ въкоупѣ оустънѣ и почиѣ . како ты ги єдино҃го на оупгваниє въселилѣ ма єси .. 7 .
рече гъ въсактъ иже слышитъ ми словеса и творитъ га . оуподовлѣ ѥго мѣжеви мѣдроу . иже
сътвори храмъ свои на камене .. 8 . достойно ли єсттъ дати кингъсѣ кесареви или ни .. 9 . отць
любитъ сна . и вса дастъ въ ржцѣ ѥго ..

5) Skloňujte:

Cvičení A

adjektiva ve třech rodech a číslech: живъ . ништь . велии .

Cvičení B

srojení: грѣхъ содомьскъ . житиє ангѣльско . гласъ пророчьскъ . слоуга божи . сѣдини
чловѣчьскъ .

6) Vyhledejte adjektiva a určete, v jakém jsou pádě:

1 . изведе животы великы и малы . киты . смокты и пѣтица крилаты .. 2 . въ врѣма оно
изиде исоусъ въ странѣ турьскѣ и сидоньскѣ . 3 . словеса господьна словеса прѣчиста сѣтъ ..
4 . въ истинѣ свободѣ вѣдете .. 5 . и мгноси лѣжии пророци въстанѣтъ и прѣльстѣтъ
мгногы .. 6 . чловѣкъ єдинъ сѣтвори вечерѣ велиѣ .. 7 . сѣкроуши врата мѣдына и верѣи
желѣзны съломи .. 8 . роди са вамъ дньсѣ сѣпасъ . иже єсттъ христосъ господъ въ градѣ
давтыдовѣ ..

7) Přečtete a přeložte. Věnujte pozornost grafice:

Zogr Mk 4.21 - 32

Глаше мѣ . егда приходитъ свѣтильникъ . да подъ спѣдомъ положенъ вѣдетъ . ли подъ
одромъ . не да ли на свѣштьникъ възложѣтъ . и . нѣстъ во ничьтоже тайно . еже не авитъ са .
ни въстѣ потаено . нъ да придетъ въ авлєние . иже иматъ оуши слышати да слышитъ . и
глаше мѣ . влѣдѣте са чьто слышите . въ нѣже мѣрѣ мѣрите . на мѣритъ са вамъ . и

приложитъ сѧ вѣмъ . слышаште мѧ . иже бо аште иматъ дастъ сѧ емоу . а иже не иматъ . и еже
иматъ отъиметъ сѧ отъ него . и глааше . тако естъ црсиѣ бжии ꙗкоже чкъ въмѣтаетъ сѣма
въ землѣ . и спитъ . и вѣстаетъ ношть и днь . и сѣма прозѣваетъ . и растетъ ꙗкоже не
вѣстъ онъ . въ сѣвѣ бо землѣ плодитъ сѧ прѣжде трѣвѣ по томъ же класъ по томъ же
пшеницѣ въ класѣ . егда же съзрѣетъ плодъ . послетъ срѣпъ . настотъ жатва . и глааше .
чесоноу оуподобимъ црсиѣ бжии . ли коеи притъчи . приложимъ ꙗко гороушнѣ зрънѣ . еже
егда въсѣно бждетъ въ землѣ . мнѣ всѣхъ естъ . сѣменъ земннхъ . и егда въсѣно
бждетъ възрастетъ . и бждетъ болѣ всѣхъ зели . и творитъ вѣтви вельѣ ꙗко мошти подъ
сѣнижъ его . птицимъ небскымъ витати .

Из Остромирова евангелия

Реуе гъ притъуѣ снѣ. подобно естъ црѣствинѣ небъноуе
 ѹлкоу домовнтоу. иже изиде коупно заоутра наитъ
 дѣлательнѣ въ виноградѣ свои. съвѣщавъ же съ дѣлатели
 по пѣназю на днь. послаша въ виноградѣ свои. и ишѣдъ
 въ третнѣ годнѣ. видѣ ины на трѣжищи стоѣща праздны.
 и тѣмъ реуе. идѣте и вы въ виноградѣ мои. и еже бждетъ
 правѣда. дамъ вамъ. они же идоша. пакы же ишѣдъ въ
 шестѣнѣ и деветѣнѣ годнѣ. сътвори такожде въ единѣнѣ
 же на десѣте годнѣ ишѣдъ. оврѣте другына стоѣща празд-
 ны и гла имъ усо съде стоите всѣ днь праздны. и глаша
 кемоу. како никѣто насъ не наитъ. и гла имъ. идѣте и вы
 въ виноградѣ мои и еже бждетъ правѣда. примете. вечероу
 вывѣшоу. гла гъ винограда къ приставннкоу своему. призови
 дѣлателя и даи имъ мѣздѣ. науѣнъ отъ послѣдннхъ до прѣвѣ-
 ихъ пришѣдѣше иже въ единѣнѣнадесѣте годнѣ приша по
 пѣназю. и пришѣдѣше прѣвнн мѣнахъса ваще приати. и при-
 ша. и ти по пѣназю. примѣше же рѣпѣтаахъ на господина
 глаше. како снѣ послѣдннѣнѣ единѣ часъ сътворивѣша и равѣ-
 ны намъ сътвори нѣ еси. понесѣшимъ таготѣ дне и варѣ.
 онъ же отвѣщавъ реуе кедномоу ихъ. друже не обижѣ
 тебе. не по пѣназю ли съвѣщахъ съ тобоѣ възми свое и
 иди хошѣ же семоу послѣдннкоумоу дати како и тебѣ (Мф, XX)

Из Остромирова евангелия

Рече г҃ъ притѣмъ снѣж. подобно естъ цр҃ьствіе небс҃ноу
҃л҃коу домовитоу. иже изиде коупно заутра наити
дѣлательнѣ въ виноградъ свои. съвѣщавъ же съ дѣлатели
по пѣназю на днь. послааѣ въ виноградъ свои. и ишѣдѣ
въ третїиѣ годинѣ. видѣ ны на трѣжици стояща пѣздны.
и тѣмъ рече. идѣте и вы въ виноградъ мои. и еже бѣдетъ
правда. дамъ вамъ. они же идоша. пакы же ишѣдѣ въ
шестїиѣ и деветїиѣ годинѣ. сътвори такожде въ єдинїиѣ
же на десате годинѣ ишѣдѣ. обрѣте другыа стояща пѣзды
ны и г҃ла имъ убо съде стоите въсь днь пѣздны. и г҃лаша
ємоу. како нїкто насъ не наити. и г҃ла имъ. идѣте и вы
въ виноградъ мои и еже бѣдетъ правда. примете. вечероу
выѣшоу. г҃ла г҃ъ винограда къ приставникоу своему. призови
дѣлателя и даи имъ мѣзѣ. наупнѣ отъ послѣднихъ до прѣвы
ихъ пришѣдѣше иже въ єдинїиѣнадесате годинѣ приша по
пѣназю. и пришѣдѣше прѣвыи мѣнахѣса ваще приати. и приа
ша. и ти по пѣназю. примѣше же рѣпѣтаахъ на господина
г҃лѣще. како снѣ послѣднїа єдинѣ часъ сътворивша и равн
ны намъ сътвориѣ ѣ єси. понесѣшимъ таготѣ дне и варѣ.
онѣ же отвѣщавъ рече єдиномоу ихъ. друже не обижѣ
тебе. не по пѣназю ли съвѣщахъ съ тобоѣ възми свое и
иди хоцѣ же семоу послѣднїооу дади како и тебѣ (Мф, XX)

Тогда пошлъ пилатъ нѣса и бн ѿго. И конни съплетъше вѣнць отъ тръницъ възложивша на главѣ ѿмоу и въ рнзѣ багъранѣ облякоша и и приходяахъ къ нѣмоу и глѣахъ: радоуиса црѣю нюденскъ и вниахъ и по ланнтама. Изнде же пакы пилатъ вѣнъ и глѣа нмъ: се извождъ и вамъ вѣнъ да разоумѣете, яко въ немъ внины не обрѣтаѣ. Изнде же нѣс вѣнъ носа трънцанъ вѣнць и багъранѣ рнзѣ. И глѣа нмъ: се уѣкъ. Югда же видѣша и архiereн и слоугы възвпнша глѣжше: распнн, распнн ѿго. Глѣа нмъ пилатъ: понмѣте и вы и распнѣте: азъ бо не обрѣтаѣ въ нѣмъ внины. Отъвѣщаша ѿмоу нюден: мы законъ нмаамъ и по законуу нашемоу длѣжнъ иестъ оумрѣти, яко снѣ бжнн творнтъ са. Югда же пилатъ се слыша слово пауе оубоиса и вѣннде въ преторѣ пакы пилатъ и глѣа нѣсовн: отъкждоу иесн ты. Нѣс же отвѣта не дастъ ѿмоу. Глѣа же ѿмоу пилатъ: мѣнъ ли не глѣешн: не вѣси ли, яко власть нмаамъ распати та и власть нмаамъ поустити та. Отъвѣща нѣс: не нмаши власти на мѣнъ никоемъ же аще не бы ти дано съвѣше: сего ради предавыи ма тебѣ болнн грѣхъ нмаѣ. Отътоли пилатъ нскааше поустити и. Нюден же възвпнахъ глѣжше: аще сего поустнши нѣси дроугъ кесареви: вѣсакъ нже са творнтъ црѣ протнвнтъса кесареви. Пилатъ же слышавъ та словеса изведъ вѣмъ нѣса и съде на сжднщн, на мѣстѣ нарицаемъиѣмъ лнѣостротъ евренскы же гаваѣа. Бѣ же параскеуги пасхѣ годнна же бѣ яко шестаѣ: и глѣа нюдеоу: се црѣ вашѣ. Они же възвпнахъ: възвыи възвыи пропннн ѿго. Глѣа нмъ пилатъ: црѣ ли вашего распннж. Отъвѣщаша архiereн: не нмаамъ црѣ тѣкъмо кесарѣа. Тогда же предасть и нмъ да ѿго распннжѣтъ. Они же понмѣше нѣса ведоша: и самъ си несѣ крѣстъ изнде въ нарицаемоу кранннѣво мѣсто иже глѣѣтъса евренскы гольгоѣа ндеже и пропаша и съ ннмъ двѣа сждоу и овждоу посреѣдѣ же нѣса. Написана же и тнтѣла пилатъ и положи на крѣстѣ. Бѣ же написано: нѣс назарен црѣ ноуденскъ. Сего же тнтѣла мѣнози уѣтоша отъ ноуден яко блнзъ бѣ мѣсто града, ндеже распаша нѣса. И бѣ написано евренскы, грѣуѣскы, латннѣскы.